

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

ZALECENIA

RADA

ZALECENIE RADY

z dnia 9 grudnia 2013 r.

w sprawie skutecznych środków integracji Romów w państwach członkowskich

(2013/C 378/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a w szczególności jego art. 292 w związku z art. 19 ust. 1,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) równość to jedna z wartości, na których opiera się Unia. Zgodnie z art. 3 ust. 3 akapit drugi TUE Unia zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera ochronę praw dziecka.
- (2) Zgodnie z art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) Unia dąży – przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań – do zwalczania dyskryminacji ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne.
- (3) Artykuł 19 ust. 1 TFUE umożliwia Radzie podejmowanie stosownych działań w celu zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.
- (4) Artykuł 21 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej stanowi, iż zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język lub przynależność do mniejszości narodowej.

(5) Dyrektywa Rady 2000/43/WE⁽¹⁾ określa ramy walki z dyskryminacją w Unii ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w obszarach takich jak zatrudnienie i szkolenie, kształcenie, ochrona socjalna (w tym zabezpieczenie społeczne i opieka zdrowotna), świadczenia społeczne, jak również dostęp do dóbr i usług, w tym zakwaterowania, oraz ich dostarczanie.

(6) Do celów niniejszego zalecenia termin „Romowie” używany jest – podobnie jak w innych dokumentach politycznych Parlamentu Europejskiego i Rady – jako szerokie pojęcie obejmujące również grupy osób o mniej lub bardziej podobnych cechach kulturowych, jak Sinti, Travellers, Kalé, *Gens du voyage* itp., niezależnie od tego, czy prowadzą osiadły tryb życia.

(7) Wielu Romów przebywających w Unii nadal boryka się z głębokim ubóstwem, wykluczeniem społecznym, dyskryminacją i przeszkodami w korzystaniu z praw podstawowych, co czyni ich podatnymi na wyzysk, na przykład w formie handlu ludźmi. Dlatego też należy pomyśleć o skuteczniejszych działaniach na rzecz włączenia społecznego, dostosowanych do ich sytuacji i potrzeb.

(8) Zaniepokojenie budzi zwłaszcza sytuacja dzieci romskich w Unii, ze względu na wiele czynników, które mogą postawić je w szczególnie trudnej sytuacji i szczególnie narazić między innymi na problemy zdrowotne, złe warunki mieszkaniowe, ubogie odżywianie, wykluczenie,

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz.U. L 180 z 19.7.2000, s. 22).

dyskryminację, rasizm i przemoc. Wykluczenie społeczne dzieci romskich jest często związane z brakiem aktów urodzenia i dokumentów tożsamości, niskim udziałem zarówno w systemie wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, jak i w systemie szkolnictwa wyższego oraz wysokim odsetkiem osób wczesnie kończących naukę. Segregacja to poważna bariera uniemożliwiająca dostęp do kształcenia na wysokim poziomie. Niektóre dzieci romskie stają się również ofiarami handlu ludźmi i pracy przymusowej.

- (9) W trudnej sytuacji mogą się znaleźć również Romowie, którzy legalnie przebywają na terytorium państw członkowskich, a którzy są obywatelami państw trzecich, zwłaszcza gdy żyją w warunkach takiego samego ubóstwa jak wielu Romów będących obywatelami Unii, a jednocześnie zmagają się z wyzwaniem dotyczącym wielu migrantów spoza Unii.
- (10) W kontekście mobilności wewnątrzunijnej należy respektować prawo obywateli Unii do swobodnego przemieszczania się oraz warunki korzystania z tego prawa – obejmujące posiadanie wystarczających zasobów i pełnego ubezpieczenia zdrowotnego – zgodnie z dyrektywą 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady⁽¹⁾, przy czym należy również starać się poprawić warunki bytowe Romów oraz prowadzić działania propagujące ich społeczno-ekonomiczną integrację zarówno w państwach członkowskich pochodzenia, jak i w państwach członkowskich pobytu.
- (11) Parlament Europejski w rezolucji z dnia 9 września 2010 r. w sprawie sytuacji Romów i swobody przemieszczania się w Unii Europejskiej oraz w rezolucji z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie strategii UE w dziedzinie integracji Romów wezwał Komisję i państwa członkowskie do ukierunkowania dotychczasowych strategii i instrumentów Unii w celu zapewnienia włączenia społeczno-gospodarczego Romów.
- (12) W komunikacie z dnia 5 kwietnia 2011 r. „Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów do 2020 r.” Komisja zachęcała państwa członkowskie, by przyjęły lub rozwinęły kompleksowe podejście oraz zatwierdziły szereg celów w zakresie edukacji, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i zakwaterowania w celu przyspieszenia integracji Romów.
- (13) W dniu 19 maja 2011 r. Rada przyjęła konkluzje zatytułowane „Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów do 2020 r.”, wyrażające zobowiązanie państw członkowskich do zwiększania społecznego i gospodarczego włączenia Romów.

- (14) Rada Europejska obradująca w dniach 23–24 czerwca 2011 r. wezwała do szybkiego wdrożenia konkluzji Rady z dnia 19 maja 2011 r., w szczególności w zakresie przygotowania, zaktualizowania lub rozwinięcia przez państwa członkowskie krajowych strategii integracji Romów lub zintegrowanych zestawów działań politycznych służących poprawie sytuacji Romów w ramach prowadzonych przez nie szerzej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego.
- (15) W komunikacie z dnia 21 maja 2012 r. „Krajowe strategie integracji Romów: pierwszy etap wdrażania unijnych ram” Komisja przedstawiła wyniki pierwszej oceny wszystkich krajowych strategii integracji Romów i zintegrowanych zestawów działań politycznych oraz poprosiła państwa członkowskie, by w ramach dalszych działań rozważyły przeprowadzenie szeregu dostosowań.
- (16) W celu poszukiwania rozwiązań w odniesieniu do zidentyfikowanych wyzwań Komisja pogłębiła dialog z państwami członkowskimi na temat integracji Romów, w szczególności dzięki ustanowieniu w październiku 2012 r. sieci krajowych punktów kontaktowych ds. integracji Romów. W listopadzie i grudniu 2012 r. w ramach grupy krajowych punktów kontaktowych ds. integracji Romów przeprowadzono dalsze rozmowy na temat sposobów zwiększania skuteczności działań na rzecz integracji Romów w państwach członkowskich. Grupa ta przedstawiła następnie sieci krajowych punktów kontaktowych ds. integracji Romów sprawozdanie z tych rozmów.
- (17) W komunikacie z dnia 26 czerwca 2013 r. „Postępy we wdrażaniu krajowych strategii integracji Romów” Komisja podkreśliła potrzebę prowadzenia dalszych działań, aby zagwarantować spełnienie warunków wstępnych, koniecznych do pomyślnego i możliwe szybkiego wdrożenia środków mających na celu przyspieszenie postępów w zakresie integracji Romów.
- (18) Dzięki komunikatowi Komisji z dnia 3 marca 2010 r. „Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” („strategia »Europa 2020«”) zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego nabrało nowego tempa na skutek określenia wspólnych europejskich celów w zakresie ograniczania liczby ludzi zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zmniejszania wskaźnika wczesnego kończenia nauki, a także zwiększania liczby osób zdobywających wykształcenie i podnoszenia poziomu zatrudnienia. Integracja Romów jest zasadniczym elementem zbieżnych działań podejmowanych w tym kontekście przez Unię i państwa członkowskie. W ramach bieżącej realizacji europejskiego semestru zachęca się do wdrażania odnośnych zaleceń dla poszczególnych państw, a w konkluzjach Rady z dnia 20 czerwca 2013 r. „Inwestycje społeczne na rzecz wzrostu i spójności” zawarto dalsze wytyczne dotyczące działań na rzecz wspierania wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.
- (19) Z powyższych ustaleń oraz zidentyfikowanych niedociągnięć wynika, że należy poprawić skuteczność działań

⁽¹⁾ Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77).

prowadzonych na rzecz integracji Romów oraz skuteczność tę monitorować. Należy przy tym w pełni respektować zasadę pomocniczości oraz podstawową odpowiedzialność państw członkowskich w przedmiotowej kwestii, uwzględniając fakt, że gromadzenie danych z powodów etnicznych może być kwestią delikatną, oraz zezwalając państwom członkowskim na wybór własnych metod monitorowania – w tym odpowiednich metod wszelkiego gromadzenia danych – i ewentualnych wskaźników.

- (20) Celem niniejszego zalecenia jest uwzględnienie licznych zaleceń przedstawionych wcześniej w rezolucjach Parlamentu Europejskiego, konkluzjach Rady i komunikatach Komisji w sprawie integracji Romów. Jego celem jest również uzupełnienie obowiązującego prawodawstwa unijnego w dziedzinie zwalczania dyskryminacji w celu pomocy w jego skuteczniejszym wdrażaniu i egzekwowaniu.
- (21) Niniejsze zalecenie nie dotyczy kwestii różnego traktowania ze względu na obywatelstwo i pozostaje bez uszczerbku dla przepisów i warunków dotyczących statusu prawnego obywateli państw trzecich i bezpaństwowców na terytorium państw członkowskich zgodnie z prawem krajowym i prawem unijnym lub dla skutków prawnych wynikających z tego statusu.
- (22) Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013⁽¹⁾ państwa członkowskie są zobowiązane w stosownych przypadkach do określenia zintegrowanego podejścia mającego na celu reagowanie na szczególne potrzeby obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności zmarginalizowanych. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013⁽²⁾ na okres programowania 2014–2020 przewiduje jako jeden z priorytetów inwestycyjnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), w uzupełnieniu innych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych⁽³⁾, integrację społeczno-ekonomiczną społeczności zmarginalizowanych, takich jak Romowie,

⁽¹⁾ Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320).

⁽²⁾ Rozporządzenie (UE) nr 1304/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 470).

⁽³⁾ Europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi są: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR).

ODNOTOWUJĄC, ŻE:

CEL

Celem niniejszego zalecenia jest określenie wskazówek dla państw członkowskich w zakresie zwiększania skuteczności podejmowanych przez nie działań na rzecz integracji Romów oraz usprawnienie wdrażania krajowych strategii integracji Romów lub zintegrowanych zestawów działań politycznych wprowadzanych w ramach szerszej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego, których celem jest poprawa sytuacji Romów i zniwelowanie wszelkich nierówności między Romami a ogółem społeczeństwa.

Wielkość populacji Romów oraz ich sytuacja społeczna i ekonomiczna różnią się znacznie w zależności od państwa członkowskiego. Tym samym krajowe działania w zakresie integracji Romów powinny zostać dopasowane do konkretnych uwarunkowań i potrzeb w danym państwie, w tym poprzez przyjęcie lub dalsze prowadzenie polityk nakierowanych w szerszym kontekście na grupy zmarginalizowane i defaworyzowane, takie jak Romowie.

Niniejsze zalecenie dotyczy bezpośrednio działań wspierających integrację Romów, bez uszczerbku dla działań na rzecz innych zmarginalizowanych i defaworyzowanych grup. Działania na rzecz integracji powinny być oparte na tych samych zasadach w porównywalnych warunkach,

NINIEJSZYM ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE:

1. ZASADNICZE KWESTIE POLITYCZNE

Skuteczne działania polityczne

1.1. W celu promowania w praktyce całkowitej równości Romów podejmowały skuteczne działania polityczne, aby zagwarantować ich równe traktowanie i poszanowanie ich praw podstawowych, w tym równy dostęp do edukacji, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i zakwaterowania. Cel ten można osiągnąć dzięki działaniom ogólnym lub działaniom ukierunkowanym – w tym konkretnym działaniom zapobiegającym defaworyzacji lub ją eliminującym – lub dzięki połączeniu takich działań, przy czym szczególną uwagę należy zwracać na aspekt płci.

1.2. Przyjęły środki, które mogą się opierać na wskaźnikach społeczno-ekonomicznych, takich jak wysokie, długotrwałe bezrobocie, poziom wykształcenia czy wskaźniki zdrowotne, lub które mogą być ukierunkowane na obszary geograficzne dotknięte zjawiskiem marginalizacji lub segregacji.

Dostęp do edukacji

1.3. Podejmowały skuteczne działania w celu zapewnienia równego traktowania chłopców i dziewcząt romskich i ich pełnego dostępu do dobrej jakościowo, powszechnej edukacji oraz w celu zapewnienia kończenia przez wszystkich uczniów romskich co najmniej edukacji obowiązkowej⁽⁴⁾. Cel ten mógłby zostać osiągnięty dzięki działaniom takim, jak:

⁽⁴⁾ Prawo dziecka do nauki zapisane jest w art. 28 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Organizację Narodów Zjednoczonych.

- a) eliminacja wszelkiej segregacji szkolnej;
- b) całkowite zaprzestanie nieuzasadnionego umieszczania uczniów romskich w szkołach specjalnych;
- c) ograniczenie zjawiska wczesnego kończenia nauki ⁽¹⁾ na wszystkich szczeblach edukacji, w tym na poziomie edukacji średniej i zawodowej;
- d) zwiększenie dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz podniesienie ich jakości, z zastosowaniem, w razie potrzeby, ukierunkowanego wsparcia;
- e) analizowanie potrzeb poszczególnych uczniów, a następnie zaspokajanie tych potrzeb, w ścisłej współpracy z rodzinami tych uczniów;
- f) stosowanie integrujących, dostosowanych do danego przypadku metod nauczania i uczenia się, w tym wspomaganie uczniów mających problemy w nauce, a także prowadzenie działań na rzecz zwalczania analfabetyzmu oraz promowanie dostępności zajęć pozalekcyjnych i uczestnictwa w nich;
- g) zachęcanie rodziców do większego zaangażowania i, w stosownych przypadkach, poprawa szkoleń nauczycieli;
- h) sprzyjanie uczestnictwu Romów w edukacji na poziomie średnim i wyższym oraz pomyślnemu kończeniu tej edukacji;
- i) poszerzanie dostępu do edukacji drugiej szansy i do systemu uczenia się dorosłych oraz udzielanie wsparcia podczas przechodzenia na kolejny poziom edukacji i wspieranie nabywania umiejętności dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

Dostęp do zatrudnienia

- 1.4. Podejmowały skuteczne działania w celu zapewnienia równego traktowania Romów w dostępie do rynku pracy i do możliwości zatrudnienia. Cel ten mógłby zostać osiągnięty dzięki działaniom takim, jak:
- a) zapewnianie wsparcia w zakresie pierwszych doświadczeń zawodowych, szkolenia zawodowego, szkolenia w trakcie pracy, uczenia się przez całe życie i rozwijania umiejętności;
 - b) wspieranie samozatrudnienia i przedsiębiorczości;
 - c) zapewnianie równego dostępu do powszechnych publicznych służb zatrudnienia, a także oferowanie poszczególnym osobom poszukującym pracy usług wsparcia koncentrujących się na zindywidualizowanym poradnictwie i planowaniu działań, a w

stosownych przypadkach promowanie możliwości zatrudnienia w służbach publicznych;

- d) likwidowanie barier, w tym dyskryminacji, utrudniających wchodzenie lub powrót na rynek pracy.

Dostęp do opieki zdrowotnej

- 1.5. Podejmowały skuteczne działania w celu zapewnienia równego traktowania Romów w dostępie do powszechnych usług opieki zdrowotnej ⁽²⁾ na podstawie ogólnych kryteriów kwalifikowalności. Cel ten mógłby zostać osiągnięty dzięki działaniom takim, jak:

- a) likwidowanie wszelkich barier w dostępie do systemu opieki zdrowotnej dostępnego dla ogółu społeczeństwa;
- b) ułatwianie dostępu do badań kontrolnych, opieki przedporodowej i poporodowej, poradnictwa w zakresie planowania rodziny, a także opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego – usług powszechnie świadczonych przez krajowe służby opieki zdrowotnej;
- c) ułatwianie dostępu do programów bezpłatnych szczepień dla dzieci i programów szczepień skierowanych w szczególności do grup wysokiego ryzyka lub osób żyjących na obszarach zmarginalizowanych lub oddalonych;
- d) edukowanie w zakresie zdrowia i kwestii związanych z opieką zdrowotną.

Dostęp do zakwaterowania

- 1.6. Podejmowały skuteczne działania w celu zapewnienia równego traktowania Romów w dostępie do zakwaterowania. Cel ten mógłby zostać osiągnięty dzięki działaniom takim, jak:

- a) eliminacja wszelkich rodzajów segregacji przestrzennej i promowanie desegregacji;
- b) promowanie niedyskryminacji w dostępie do lokali socjalnych;
- c) oferowanie terenów pod obozowiska w przypadku Romów prowadzących wędrowny tryb życia, proporcjonalnie do lokalnych potrzeb;
- d) zapewnianie dostępu do infrastruktury i usług użyteczności publicznej (takich jak woda, energia elektryczna i gaz) na potrzeby zakwaterowania, zgodnie z wymogami prawa krajowego.

⁽¹⁾ Zob. zalecenie Rady z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie polityk na rzecz ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki (Dz.U. C 191 z 1.7.2011, s. 1). Jednym z głównych celów strategii „Europa 2020” uzgodnionych przez Radę Europejską jest ograniczenie odsetka osób wcześniej kończących naukę do poziomu poniżej 10 % i zapewnienie zdobywania przez co najmniej 40 % młodszego pokolenia wykształcenia wyższego lub równoważnego.

⁽²⁾ Niniejsze zalecenie pozostaje bez uszczerbku dla przepisów dyrektywy 2004/38/WE, które wymagają od obywateli Unii przemieszczających się po jej terytorium posiadania „wystarczających zasobów dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie pobytu” oraz bycia „objętymi pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim”.

- 1.7. W stosownych przypadkach zapewniły, aby we wnioskach dotyczących projektów rewitalizacji obszarów miejskich władze lokalne uwzględniły zintegrowane działania w zakresie mieszkalnictwa na rzecz społeczności marginalizowanych.
- 1.8. Promowały rozwój lokalny kierowany przez daną społeczność lub zintegrowane inwestycje terytorialne wspierane przez europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne.

Finansowanie

- 1.9. Przeznaczyły adekwatne środki finansowe, pochodzące z wszelkich dostępnych źródeł finansowania (lokalnych, krajowych, unijnych i międzynarodowych), na realizację i monitorowanie krajowych i lokalnych strategii i planów działania z myślą o osiągnięciu celu, którym jest integracja Romów, za pomocą działań ogólnych lub ukierunkowanych.
- 1.10. Aby ułatwić wspieranie włączenia społecznego oraz walki z ubóstwem i dyskryminacją – w tym integracji społeczno-ekonomicznej społeczności zmarginalizowanych, takich jak Romowie – w każdym państwie członkowskim co najmniej 20 % łącznych zasobów z EFS należy przeznaczyć na inwestycje w kapitał ludzki zgodnie z art. 3 i 4 rozporządzenia (UE) nr 1304/2013.
- 1.11. Podejmowały odpowiednie działania, w zależności od wielkości swoich społeczności romskich, ich sytuacji społeczno-ekonomicznej, zakresu nierówności między populacją romską a innymi populacjami, a także z uwzględnieniem wyzwań zidentyfikowanych w ramach europejskiego semestru stojących przed wieloma państwami członkowskimi, by uznać integrację Romów za jeden z priorytetów w umowach o partnerstwie w sprawie wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych⁽¹⁾ na okres 2014–2020.
- 1.12. Przy wsparciu technicznym z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych poprawiły swoje zdolności w zakresie zarządzania, monitorowania i oceny oraz ułatwiły korzystanie z krajowych i unijnych funduszy w celu wspierania budowy zdolności władz lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w zakresie skutecznej realizacji projektów.
- 1.13. Ukierunkowywały finansowanie publiczne przeznaczone na realizację krajowych strategii integracji Romów lub zintegrowanych zestawów działań politycznych na konkretne potrzeby Romów lub na obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem i wykluczeniem społecznym, uwzględniając jednocześnie aspekt płci.

2. HORYZONTALNE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Zwalczanie dyskryminacji

- 2.1. Kontynuowały wysiłki w celu zapewnienia skutecznej praktycznej realizacji dyrektywy 2000/43/WE, zwłaszcza poprzez zapewnianie, by ich krajowe, regionalne i lokalne

przepisy administracyjne nie były dyskryminacyjne i nie skutkowały praktykami opartymi na segregacji. Jako punkt odniesienia dla stwierdzenia, czy przepisy i praktyki w tym kontekście są zgodne z prawami człowieka, powinno posłużyć właściwe orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

- 2.2. W stosownych przypadkach prowadziły działania desegregacyjne dotyczące Romów zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym. Politykom i działaniom na rzecz zwalczania segregacji powinny towarzyszyć odpowiednie szkolenia i programy informacyjne, w tym szkolenia i działania informacyjne w zakresie ochrony praw człowieka, skierowane do lokalnych urzędników i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego oraz samych Romów.
- 2.3. Zapewniały – w przypadku przeprowadzania przymusowych eksmisji – pełne przestrzeganie prawa unijnego oraz innych zobowiązań międzynarodowych w zakresie praw człowieka, na przykład europejskiej konwencji praw człowieka.
- 2.4. Realizowały działania mające na celu walkę z dyskryminacją Romów i z dotyczącymi ich uprzedzeniami – które to zjawiska bywają nazywane postawami antyromskimi – we wszelkich sferach życia społecznego. Działania takie mogłyby obejmować:
 - a) zwiększanie świadomości społeczności romskich oraz ogółu społeczeństwa na temat korzyści płynących z integracji Romów;
 - b) zwiększanie świadomości ogółu społeczeństwa co do różnorodności wpisanej w naturę społeczeństw oraz uwrażliwianie opinii publicznej na problemy w integracji, z którymi borykają się Romowie, m.in. włączając, w stosownych przypadkach, te aspekty do programów edukacji publicznej i materiałów dydaktycznych;
 - c) podejmowanie skutecznych działań na rzecz walki z antyromską retoryką i nawoływaniem do nienawiści oraz reagowanie na rasistowski, posługujący się stereotypami lub w inny sposób piętnujący język, a także na inne zachowania, które mogłyby stanowić podżeganie do dyskryminacji Romów.

Ochrona dzieci i kobiet romskich

- 2.5. Zwalczały, zwłaszcza poprzez egzekwowanie przepisów, wszelkie formy dyskryminacji – w tym dyskryminację z wielu przyczyn jednocześnie – których doświadczają dzieci i kobiety romskie, oraz walczyły z przemocą, w tym przemocą domową, wobec kobiet i dziewcząt, z handlem ludźmi, małżeństwami zawieranymi przez nieletnich i małżeństwami zawieranymi pod przymusem oraz z żebractwem z udziałem dzieci. Dla osiągnięcia

⁽¹⁾ EFRR może być wykorzystywany do wspierania projektów infrastrukturalnych w dziedzinie zdrowia, edukacji i mieszkalnictwa.

tego celu państwa członkowskie powinny zapewnić zaangażowanie w działania wszystkich stosownych podmiotów, w tym władz publicznych, społeczeństwa obywatelskiego i społeczności romskich. W tym kontekście w sytuacjach o wymiarze transgranicznym wskazana jest współpraca między państwami członkowskimi.

Ograniczanie ubóstwa poprzez inwestycje społeczne

2.6. Zwalczały ubóstwo i wykluczenie społeczne dotyczące osoby defaworyzowane, w tym Romów, poprzez inwestowanie w kapitał ludzki i w polityki spójności społecznej. Cel ten mógłby zostać osiągnięty dzięki działaniom takim, jak:

- a) wspieranie Romów na wszystkich etapach ich życia, rozpoczynając najwcześniej jak to możliwe i bezustannie reagując na zagrożenia, z którymi muszą się mierzyć, w tym poprzez inwestowanie w dobrej jakości wczesną edukację i opiekę nad dziećmi sprzyjającą włączeniu społecznemu, ukierunkowane systemy gwarancji dla młodzieży, uczenie się przez całe życie i działania na rzecz aktywnego starzenia się;
- b) prowadzenie polityk na rzecz aktywizacji i uwłasnowolnienia poprzez wspieranie wchodzenia lub powrotu na rynek pracy dzięki ukierunkowanym lub ogólnym programom wspierania zatrudnienia oraz promowanie rynku pracy sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez zwalczanie dyskryminacji w miejscu pracy;
- c) sprawienie, by świadczenia społeczne i usługi społeczne przysługujące zgodnie z krajowymi przepisami osobom defaworyzowanym, w tym Romom, były bardziej adekwatne i zrównoważone dzięki skuteczniejszemu łączeniu polityk społecznych, upraszczaniu procedur oraz zwalczaniu oszustw i błędów; zapewnianie, by korzystano z programów pomocy społecznej; oraz udzielanie osobom do tego uprawnionym adekwatnego wsparcia dochodu.

2.7. Zależnie od wielkości populacji Romów na swoim terytorium i ich sytuacji społeczno-ekonomicznej rozważyły uznanie integracji Romów za jedną z ważnych kwestii w ramach krajowych programów reform lub krajowych sprawozdań społecznych w kontekście strategii „Europa 2020”.

Wzmocnienie pozycji

2.8. Wspierały aktywność obywatelską Romów poprzez promowanie ich społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturowego udziału w życiu społecznym, w tym na szczeblu lokalnym, gdyż aktywne zaangażowanie i udział samych Romów – także za pośrednictwem przedstawicieli i organizacji – jest niezbędny dla poprawy ich warunków życia, jak i dla zwiększenia ich włączenia społecznego.

2.9. Jeżeli jest to adekwatne do lokalnych podejść do integracji, promowały szkolenia i zatrudnianie wykwalifikowanych mediatorów wyspecjalizowanych w tematyce romskiej oraz korzystały z mediacji jako jednego

z narzędzi reagowania na nierówności dotyczące Romów w zakresie dostępu do dobrej jakości edukacji, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i zakwaterowania.

2.10. Prowadziły działania informacyjne, aby jeszcze bardziej zwiększać wiedzę Romów na temat przysługujących im praw (szczególnie w odniesieniu do dyskryminacji i możliwości dochodzenia swoich praw) i ich obowiązków obywatelskich.

3. DZIAŁANIA STRUKTURALNE

Działania na szczeblu lokalnym

3.1. Respektując kompetencje władz regionalnych i lokalnych, zachęcały te władze, by opracowywały – w ramach szerzej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego – lokalne plany działań, strategie lub zestawy lokalnych działań politycznych, które mogłyby objąć poziomy bazowe, punkty odniesienia i wymierne cele w odniesieniu do integracji Romów oraz odpowiednie finansowanie.

3.2. Angażowały władze regionalne i lokalne oraz lokalne społeczeństwo obywatelskie w tworzenie, realizację i monitorowanie krajowych strategii lub zintegrowanych zestawów działań politycznych w ramach szerzej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego. Należy angażować stosownych przedstawicieli i stosowne zainteresowane podmioty odnośnie do umów o partnerstwie i programów operacyjnych współfinansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Władze centralne i lokalne powinny współpracować w zakresie realizacji tych strategii.

Wspierały, w celu określonym powyżej, lokalne władze publiczne, by ułatwić realizację zestawów działań politycznych na szczeblu lokalnym.

3.3. Starły się, na szczeblu lokalnym, wypracowywać zintegrowane podejście w odniesieniu do rodzin o romskim pochodzeniu borykających się z wieloma problemami, takimi jak porzucanie nauki, długi, ubóstwo oraz zły stan zdrowia. W tym celu można wzmocnić – przy poszanowaniu rozdziału kompetencji obowiązującego w poszczególnych państwach członkowskich – potencjał władz lokalnych do skutecznych działań we współpracy z rodzinami, których to dotyczy, oraz na przykład ze szkołami, organizacjami opiekującymi się młodzieżą, policją, organizacjami zdrowia publicznego, opieką społeczną oraz spółdzielniami mieszkaniowymi.

Polityka monitorowania i oceny

3.4. Odpowiednio monitorowały i oceniały skuteczność swoich krajowych strategii lub zintegrowanych zestawów działań politycznych w ramach szerzej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego. W tym celu mogą podejmować takie działania, jak określanie poziomów bazowych lub wymiernych celów, lub gromadzić odpowiednie jakościowe lub ilościowe dane na temat społecznych i gospodarczych skutków takich strategii lub działań, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i unijnym, zwłaszcza w odniesieniu do ochrony danych osobowych.

3.5. Wykorzystywały wszelkie stosowne kluczowe wskaźniki lub metody stosowane w empirycznych badaniach społecznych lub gromadziły dane w celu regularnego monitorowania i oceniania postępów, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, umożliwiając efektywną sprawozdawczość na temat sytuacji Romów w państwach członkowskich, przy ewentualnym wsparciu Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Organy promujące równe traktowanie

3.6. Wspierały pracę i zdolności instytucjonalne organów promujących równe traktowanie poprzez przydzielanie im odpowiednich zasobów, tak aby udzielana przez te organy pomoc prawna i sądowa stanowiła skuteczne wsparcie dla romskich ofiar dyskryminacji.

3.7. Promowały regularny dialog pomiędzy swoimi krajowymi punktami kontaktowymi ds. integracji Romów i krajowymi organami promującymi równe traktowanie.

Krajowe punkty kontaktowe ds. integracji Romów

3.8. Przyznały swoim krajowym punktom kontaktowym ds. integracji Romów odpowiednie i właściwe do ich roli uprawnienia i środki, tak by mogły one skutecznie koordynować międzysektorowe monitorowanie polityk integracji z myślą o ich wdrażaniu, z poszanowaniem rozdziału kompetencji obowiązującego w poszczególnych państwach członkowskich.

3.9. Angażowały swoje krajowe punkty kontaktowe ds. integracji Romów w procesy decyzyjne dotyczące tworzenia, finansowania i realizacji stosownych polityk. Krajowe punkty kontaktowe ds. integracji Romów powinny ułatwiać uczestnictwo i zaangażowanie romskiego społeczeństwa obywatelskiego odnośnie do realizacji krajowych strategii integracji Romów oraz lokalnych planów działania.

Współpraca transnarodowa

3.10. Zachęcały do tworzenia transnarodowych form współpracy na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym i do aktywnego uczestnictwa w takiej współpracy przy pomocy inicjatyw politycznych, zwłaszcza projektów oraz dwustronnych lub wielostronnych porozumień, w celu:

- a) koordynacji kwestii związanych z transgraniczną mobilnością Romów na terytorium Unii oraz
- b) wspierania wzajemnego uczenia się i powielania dobrych praktyk, np. poprzez współpracę organów

zarządzających funduszami strukturalnymi w celu opracowywania skutecznych działań sprzyjających integracji Romów.

3.11. Współpraca transnarodowa, o której mowa w pkt 3.10., powinna uzupełniać działania podejmowane w ramach krajowych strategii na rzecz integracji Romów i zintegrowanych zestawów działań politycznych będących częścią szerszej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego, a także działania podejmowane w ramach wszelkich obowiązujących między państwami członkowskimi porozumień o współpracy, takich jak strategia na rzecz regionu Dunaju, oraz działania innych organizacji międzynarodowych, takich jak Rada Europy czy Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE).

4. SPRAWOZDAWCZOŚĆ I DZIAŁANIA NASTĘPCZE

4.1. Do dnia 1 stycznia 2016 r. poinformowały Komisję o wszelkich środkach podjętych zgodnie z niniejszym zaleceniem.

4.2. Następnie informowały Komisję o wszelkich podjętych nowych środkach – na koniec każdego roku – wraz z informacjami na temat postępów we wdrażaniu krajowych strategii integracji Romów lub zintegrowanych zestawów działań politycznych będących częścią szerszej zakrojonych polityk na rzecz włączenia społecznego,

NINIEJSZYM WZYWA KOMISJĘ, ABY:

5.1. Zapewniła, by informacje przekazywane przez państwa członkowskie służyły za podstawę rocznych sprawozdań Komisji przeznaczonych dla Parlamentu Europejskiego i Rady na temat wdrażania krajowych strategii integracji Romów oraz przyczyniały się – poprzez zalecenia dla poszczególnych krajów – do europejskiego semestru realizowanego w ramach strategii „Europa 2020”.

5.2. Na tej podstawie ściśle monitorowała sytuację i oceniła – do dnia 1 stycznia 2019 r., czy istnieje potrzeba zmiany i aktualizacji niniejszego zalecenia.

Sporządzono w Brukseli dnia 9 grudnia 2013 r.

W imieniu Rady
A. PABEDINSKIENĚ
Przewodniczący